

АНАЛИЗ НА ПРИХОДИТЕ НА НАЦИОНАЛНОТО УПРАВЛЕНИЕ ПО ГОРИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИТЕ ПРОЦЕДУРИ ЗА ОТДАВАНЕ ПОЛЗВАНЕТО НА ДЪРВЕСИНА

Ивайло Иванов, Даниела Георгиева
Лесотехнически университет

Изследвани са приходите на Националното управление на горите в резултат на отдаване ползването на дървесина по тръжни процедури. Анализирани са връзките между продадените количества и получените приходи и между продадените количества по категория дървесина и получените от Регионалните управления по горите приходи за 2000 г.

Ключови думи: тръжни процедури, приходи от отдаване правото на ползване на дървесина, цени на дървесината, регионални управления по горите.

Key words: auction procedures, income from right of wood use, wood price, Regional office of the wood

Чрез отдаване на стопанските дейности, свързани с държавния горски фонд Националното управление по горите реализира приходи, които се набират в Национален фонд "Българска гора". Те се формират по различен начин при отделните дейности - лесокултурна, дърводобивна, ловностопанска, странична и т.н. От своя страна, средствата по фонда се използват за "финансиране на дейности по управление, възпроизводство и опазване на горите и земите в държавния горски фонд, както и за издръжка на органите и поделенията му" (Закон за горите, чл. 91, ал. 1). От друга страна, размерът на приходите се определя от обема и цената, при която е реализирана съответната продукция или са извършени услугите. Ето защо, в настоящата разработка се анализира връзката между количеството дървесина предоставено чрез тръжните процедури по Инstrukция № 33 и получените от Националното управление на горите приходи, респективно от Регионалните управления по горите (РУГ) през 2000 г. За постигането на така формулираната цел се поставят за решаване следните задачи:

1. Анализ на релацията: обем продадена дървесина на корен и получените приходи от отдаване ползването на дървесина на отделните РУГ за 2000г.

2. Анализ на корелацията: обеми по категории дървесина и реализираните за 2000 г. приходи.

Анализът е извършен с помощта на корелационен анализ, по-точно с Коефициента на линейна корелация на Браве, по обобщени данни от Националното управление на горите за продадените количества и реализираните приходи от отдаване правото за ползване на дървесина през 2000 г.

Корелационният анализ служи за измерване теснотата на зависимост между факторната и резултативната величина. В случая факторът е продаденото количество дървесина, а резултатът – получените приходи. Данните позволяват да се използват по силните параметрични методи, тъй като са

разположени върху номиналната скала. Използваният Коефициент на линейна корелация (зависимост) на Браве е прост и лесен за изчисление и измерва линейната форма на зависимост между фактора и резултата. Изменя се в интервала $[-1, 1]$, и колкото е по близо до 1, толкова по-силна е зависимостта на резултата от фактора. Знакът показва посоката на зависимост – права или обратна.

За по-задълбочен анализ са използвани и Коефициента на детерминация и Коефициента на индетерминация. Те измерват съответно относителният дял на влиянието на фактора върху резултата и относителния дял на влиянието на факторите неключени в модела.

Какво показват данните и какви изводи могат да се направят?

Приходите от продажбата на дървесина зависят, както от цената, така и от реализираното количество. В зависимост от спецификата на конкретните райони и изискванията по лесоустройствените проекти, държавните лесничества т.е съответните РУГ отдават за ползване различни насаждения. Регионалните управления на горите през 2000 г. отдават за ползване дървесина в различни количества и по различни цени, интерес представлява дали структурата на продадените количества съответства на структурата на реализираните приходи.

На национално ниво Коефициентът на корелация на Браве ($r = 0,43974$) показва, че не съществува силна корелационна зависимост между предоставените за ползване количества и реализираните приходи. Коефициентът на детерминация показва, че само 19,34 % от промените в приходите се дължат на промените в предоставените количества. Фактът се потвърждава от резултатите на по-ниско ниво, например РУГ Пазарджик предоставя през 2000 г. 9,30 % от дървесината общо за страната, а реализира 18,02 % от приходи на приложените според Инstrukция № 33 тръжни

процедури. Ръководството на РУГ Благоевград - също от 105 031 куб. метра обезличена дървесина, представляващо едва 7,04 % от общо предоставената дървесина, реализира приходи в размер на 11 499 291 лв. или 14,86 %. По-различна е ситуацията в РУГ Кърджали, Русе и Шумен, където приходите в структурно отношение са по-малки по отношение на относителните дялове на продадената дървесина на корен. За РУГ Кърджали относителният дял на приходите е близо 2,5 пъти по-малко от този на реализираното количество, за РУГ Русе намалението е над 2 пъти, а за РУГ Шумен – над 1,8 пъти.

При търговете с явно наддаване на цената (фиг. 1а) зависимостта между приходите и продаденото количество е още по-малка. Коефициентът на линейна зависимост е 0,42629, което показва, че 81,83 % от приходите се дължат на промени несвързани с изменението на количествата. И тук в РУГ Пазарджик има изпреварване на реализираните приходите, в сравнение със структурата на продадените количества. Докато в РУГ Русе при 16,48 % дял на продадените по тази процедура количества, приходите са една 7,05 % от общите или 2,34 пъти по-малко. В РУГ Шумен разликата в относителните дялове в посока намаление е 7,40 пункта, в РУГ Варна – 6,73 пункта, в РУГ Кърджали – 5,95 пункта. Значително по-добра реализация е постигната в РУГ Благоевград, където относителният дял на приходите е с 8,64 пункта по-голям от относителния дял на продадените количества.

Преговорите с потенциален ползвател (фиг. 1б) също водят до намаление на зависимостта на приходите от продажби на дървесина от добитата дървесина. Едва 22,81 % от промените в приходите са резултат от изменението в структурно отношение на количествата дървесина. При този вид процедура в РУГ Кърджали от продадените 43 996 м³, което представлява 27,07 % от продадената по тази процедура дървесина, са реализирани едва 9,05 % от приходите или 629 708 лв. За сравнение в РУГ - Благоевград от продадените 14 036 м³ дървесина (8,84 %) са реализирани приходи в размер на 1 256 420 лв. (18,06 %), а в РУГ Варна съответно от 7,15 % количествен дял, делът на приходите е 14,41 % или се наблюдава увеличение с 7,26 пункта.

Най-ниска е зависимостта на приходите и добитата дървесина при търговете с оферта (коефициентът на Браве $r = 0,1626$) (фиг. 1в). Една от причините е по-малкият брой на РУГ, където през 2000 г. се провежда тази процедура, само в 7 от общо 16-те РУГ. Наблюдават се екстремални изменения на структурите на количествата и на приходите. РУГ- Кюстендил реализира 55,90 % от приходите (1 028 850 лв.) при 19,14 % дял на про-

даденото количество, за разлика от РУГ - Сливен, където при над 1/3 от продаденото количество (36,47 %) се реализират едва 11,52 % от приходите (21 029 лв.).

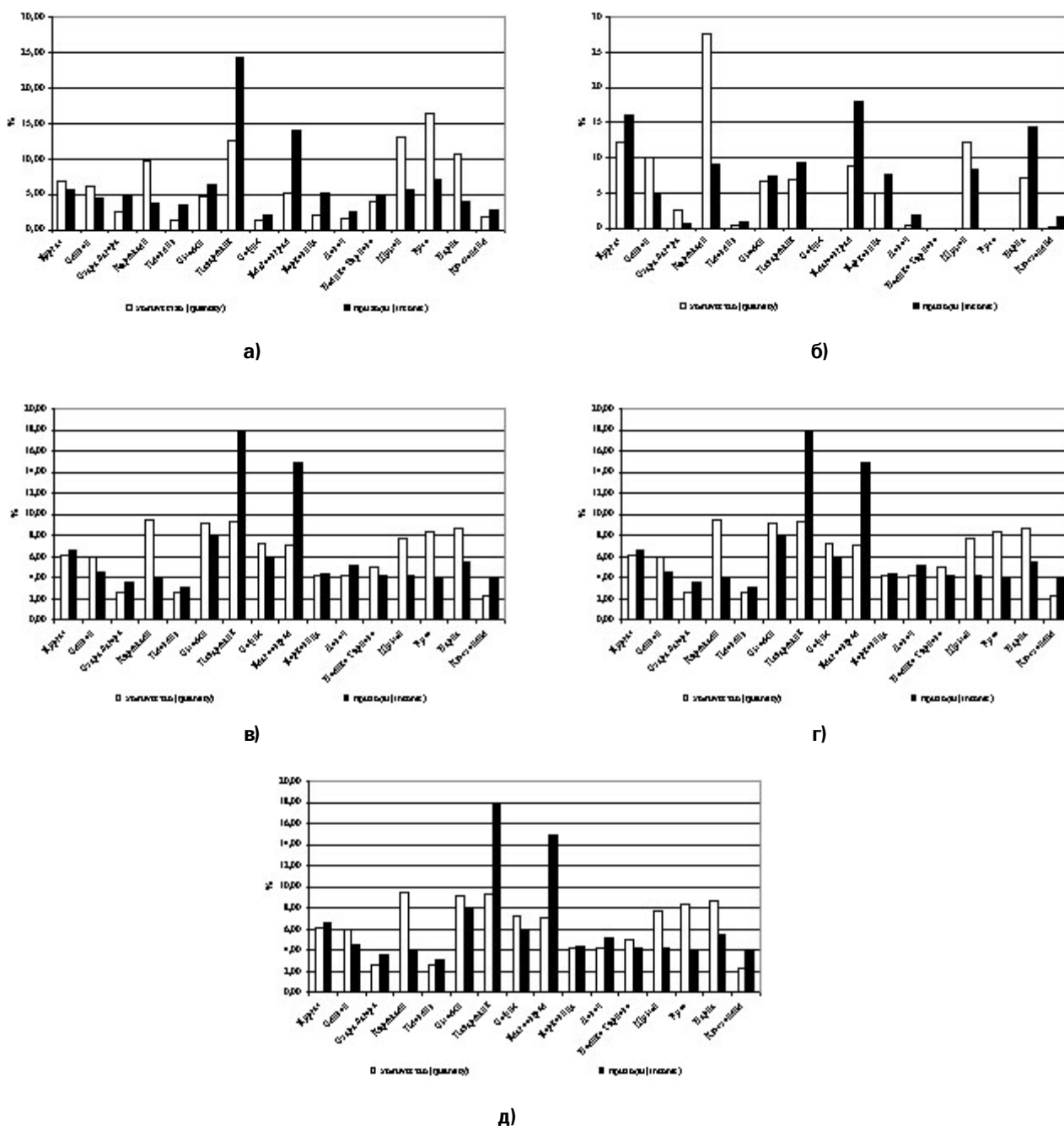
Като най-силно оказваща влияние процедура върху зависимостта на приходите от реализираното количество през 2000 г. се оказва конкурсът (фиг. 1г). Чрез него 82,81 % от промените в приходите са в резултат на промените на добитата дървесина и само 17,19 % се дължат на други фактори. Това показва, че в структурно отношение приходите на РУГ съответстват на структурата на продадените количества. Съществува само едно изключение: РУГ - Благоевград, което отчита разлика в структурите от 10,32 пункта, т.е при 14,79 % от продадената дървесина на корен реализира 25,11 % от приходите.

Тази относителна независимост на приходите от добитата дървесина на корен ни подтиква да се замислим, това добре ли е или не? На пръв поглед, това означава, че чрез прилагането на Инструкция №33 се постига по-добра реализация на дървесината на корен, но може и да означава, че някои РУГ предлагат предимно атрактивни насаждения с едра строителна дървесина, или че не се достигат реални цени, установени от свободното движение на силите на търсенето и предлагането. Възможно е насаждения с качествена дървесина да се продават на по-ниски цени, като резултат от договорености между дърводобивните фирми за разпределение на пазара и печалбите. Ето защо, е необходим по-задълбочен анализ по отношение на корелацията между получените приходи и отделните категории дървесина – едра, средна, дребна строителна дървесина и дърва за горене.

Разглеждайки корелацията между обемите по категории дървесина и получените приходи се наблюдава следната тенденция - при различните процедури зависимостта е на средно равнище. Тя варира в границите от 0,46608, при преговорите с потенциални ползватели, до 0,54823, при конкурсите, като средно по всички процедури зависимостта е 0,50031. Отчетено с Коефициентът на детерминация това означава, че обемите по категории дървесина влияят на приходите от 21,72 % до 30,06 %, докато средното влияние е 25,03 %.

Различията в структурата на количествата и на приходите при различните видове процедури са съпоставими, увеличават се приходите, като относителен дял, от едра иглолистна и широколистна строителна дървесина, за сметка намалението в структурно отношение на приходите от дървата за горене.

Увеличението на дела на приходите на едрата иглолистна строителна дървесина е по-голям от то-

Фиг. 1. Относителен дял на предоставените по Инstrukция № 33 количества дървесина и на приходите от тях спрямо общото за страната по РУГ през 2000 г.

а) Търг с наддаване, б) Преговори с потенциален ползвател, в) Търг с оферти
г) Конкурс, д) Общо за страната

зи на едрата широколистна строителна дървесина при търговете с наддаване, търговете с оферти и конкурсите. Единствено, при преговорите с потенциален ползвател увеличението на дела от приходите на едрата широколистна строителна дървесина е 10,64 % пункта в сравнение с дела на едрата иглолистна строителна дървесина.

Това показва, че като цяло приходите се влия-

ят повече от районите на продажба и от категорията дървесина, отколкото от самото количество.

В заключение могат да се направят следните изводи:

1. Не съществува силна корелационна зависимост между предоставените за ползване количества и реализираните приходи, тъй като коефициента на корелация на Брауе е 0,43974.

2. Само 19 % от промените в приходите се дължат на промени в предоставените количества.

3. Промените в приходите се дължат главно на сортиментната структура на насажденията. Колкото по-голям е дела на едрата строителна дървесина, толкова по-големи са измененията в размера на реализираните приходи. РУГ – Пазарджик и РУГ – Благоевград реализират 2 пъти повече приходи, спрямо обема предоставена дървесина. И обратно, колкото по-голям е дела на средната и дребната строителна дървесина, толкова по-малко са действително получените приходи - РУГ – Кърджали, Русе и Шумен имат 2 пъти по-малко приходи, спрямо продадената дървесина на корен.

4. По отделните видове процедури реализираните количества в различна степен влияят върху размера на приходите. Една от причините за това се дължи на разликата в същността и характерните черти между отделните видове процедури. За едни, като търга с наддаване, основната цел е максимизирането на приходите, а за други – задължителния добив и усвояването на дървесината.

5. Най-силна е зависимостта между реализираните приходи и добитото количество дървесина при конкурсите (82,81 %), следвани от преговорите с потенциален ползвател (22,81%), търга с наддаване (18,17%) и търга с оферти (2,64%). Средно

за страната 19,34 % от промените в приходите се дължат на промените в добитите количества.

6. Зависимостта на приходите от категорията дървесина е по-силно изразена. Коефициентът на линейна зависимост на Браве варира в малки граници около средната си стойност от 0,50031, което показва една по-ясно изразена корелационна зависимост между обемите и приходите по категории дървесина.

7. Важното и същественото от направения анализ е, че приходите в много по-голяма степен се влияят от районите на продажба, които са в пряка зависимост със сортиментната структура и качеството на предлаганата дървесина, от колкото от размера на добитата дървесина.

Литература

1. Белев Д. Икономически анализ.С., ЛИА, 1996.
2. Георгиева Д., И.Иванов. – “Организираните пазари на дървесина на корен в условията на преход към пазарна икономика”, сп. “Управление и устойчиво развитие”, бр. 1-2, София, 2001.
3. Закон за горите (обн., ДВ, 125 от 1997 г.).
4. Инструкция № 33 за условията и реда за ползването на дървесина от горите чрез търг, конкурс и преговори с потенциален ползвател (обн., ДВ, бр.109 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 8, 37 и 91 от 2000 г., бр.3 от 2001 г.).

ANALYZE OF THE INCOME OF NATIONAL OFFICE OF WOOD FROM AUCTION PROCEDURES FOR RIGHT OF WOOD

Ivaylo Ivanov, Daniela Georgieva
University of Forestry

SUMMARY

This research analyzed income of The National Fund “Bulgarian wood” in result of the right of wood use sales by auction procedures. Investigated the relation between the wood quantity and the income who get the Regional office of the wood and correlation between wood quantity by class and income for 2000.